Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo 17. októbra 2013 *

„Smernica 2002/92/ES — Sprostredkovanie poistenia — Vylúčenie činností vykonávaných poisťovňou alebo zamestnancom konajúcim na jej zodpovednosť — Možnosť uvedeného zamestnanca príležitostne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia — Odborné požiadavky“

Vo veci C-555/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Symvoulio tis Epikrateias (Grécko) z 29. augusta 2011 a doručený Súdnemu dvoru 3. novembra 2011, ktorý súvisí s konaním:

Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE),

Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE),

Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS),

Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA),

Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS)

proti

Ypourgos Anaptyxis,

Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič (spravodajca), sudcovia C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: N. Jääskinen,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 20. júna 2013,

* Jazyk konania: gréčtina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE), Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) a Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS), v zastúpení: A. K. Sinis, dikigoros,

— Ypourgos Anaptyxis, v zastúpení: N. Amiralis, splnomocnený zástupca,

— Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados, v zastúpení: C. Theodorou a C. Synodinos, dikigoroi,

— grécka vláda, v zastúpení: M. Germani, F. Dedousi, G. Karipsiades a N. Amiralis, splnomocnení zástupcovia,

— belgická vláda, v zastúpení: M. Jacobs a L. Van den Broeck, splnomocnené zástupkyne,

— cyperská vláda, v zastúpení: N. Kyriakou, splnomocnený zástupca,

— rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: I. Zervas, K.-Ph. Wojcik a N. Yerrell, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 12. septembra 2013,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 bodu 3 druhého odseku smernice 2002/92/ES Európskeho parlamentu a Rady z 9. decembra 2002 o sprostredkovaní poistenia (Ú. v. ES L 9, 2003, s. 3; Mim. vyd. 06/004, s. 330).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi viacerými profesijnými združeniami v oblasti sprostredkúvania poistenia, konkrétne Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE) (Grécky zväz poisťovateľov), Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE) (Asociácia poisťovacích agentov regiónu Attiki), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS) (Panhelénska asociácia poisťovacích poradcov), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) (Helénsky zväz sprostredkovateľov poistenia) a Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS) (Panhelénsky zväz koordinátorov poisťovacích poradcov) (ďalej spolu len „EEAE a i.“), a Ypourgos Anaptyxis (minister rozvoja) a Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados (Federácia gréckych poisťovacích asociácií) vo veci žaloby o čiastočnú neplatnosť vyhlášky štátneho tajomníka ministerstva rozvoja K3-8010 z 8. augusta 2007, ktorá určuje podmienky osvedčovania praxe, schopností a všeobecných, obchodných a odborných znalostí sprostredkovateľov poistenia.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenia 6 až 9 smernice 2002/92 znejú takto:

„(6)sprostredkovatelia poistenia a zaistenia by mali mať možnosť využívať slobodu usadiť sa a slobodu poskytovať služby, ktoré sú zakotvené v zmluve;(7)neschopnosť sprostredkovateľov poistenia voľne pôsobiť v rámci celého spoločenstva bráni riadnemu fungovaniu jednotného trhu s poistením;(8) koordinácia vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa odborných požiadaviek na osoby, ktoré začínajú vykonávať a vykonávajú činnosť sprostredkovania poistenia, a ich zápisu môže preto prispieť jednak k dobudovaniu jednotného trhu finančných služieb a jednak k zlepšeniu ochrany spotrebiteľov v tejto oblasti;(9)rôzne kategórie osôb alebo inštitúcií, ako sú agenti, makléri a prevádzkovatelia ‚bancassurance', môžu distribuovať poistné produkty. Rovnosť zaobchádzania medzi prevádzkovateľmi a ochrana spotrebiteľa si vyžadujú, aby sa na všetky tieto osoby alebo inštitúcie vzťahovala táto smernica".

4 Článok 1 ods. 1 smernice 2002/92 stanovuje:

„Táto smernica stanovuje pravidlá pre začatie a vykonávanie činností sprostredkovania poistenia a zaistenia fyzickými a právnickými osobami, ktoré sú usadené v niektorom členskom štáte, alebo ktoré sa tam chcú usadiť."

5 Podľa článku 2 bodov 3 a 5 smernice 2002/92:

„Na účely tejto smernice:

…

3. ‚sprostredkovaním poistenia' sú činnosti spočívajúce v ponúkaní, navrhovaní alebo vykonávaní iných prípravných prác vedúcich k uzavretiu zmlúv o poistení alebo v uzatváraní takýchto zmlúv alebo v spolupôsobení pri správe a plnení takýchto zmlúv, najmä v prípade poistnej udalosti.

Tieto činnosti sa nepovažujú za sprostredkovanie poistenia, ak ich vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý koná na zodpovednosť poisťovne.

…

5. ‚sprostredkovateľom poistenia' je každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá za odmenu začína vykonávať alebo vykonáva činnosť sprostredkovania poistenia".

6 Článok 4 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Sprostredkovatelia poistenia a zaistenia musia disponovať vhodnými znalosťami a schopnosťami stanovenými členským štátom pôvodu sprostredkovateľa.

Členský štát pôvodu môže upraviť požadované podmienky, pokiaľ ide o znalosti a schopnosti v súlade s činnosťou sprostredkovania poistenia a zaistenia a distribuovaných produktov, najmä ak sprostredkovanie poistenia nie je hlavnou odbornou činnosťou sprostredkovateľa. V takýchto prípadoch môže tento sprostredkovateľ vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia, len ak sprostredkovateľ poistenia, ktorý spĺňa podmienky tohto článku, alebo poisťovňa preberie plnú zodpovednosť za jeho konanie.

…

Členské štáty nemusia uplatňovať podmienky uvedené v prvom pododseku tohto odseku na všetky fyzické osoby pracujúce v podniku, ktoré vykonávajú činnosť sprostredkovania poistenia alebo zaistenia. Členské štáty zabezpečia, aby primeraný počet osôb v rámci riadiacich orgánov takých podnikov zodpovedných za sprostredkovanie vo vzťahu k poisťovacím produktom a všetky ostatné osoby priamo zainteresované na sprostredkovaní poistenia alebo zaistenia preukázali znalosti a schopnosti potrebné pre vykonávanie svojich povinností.“

7 Článok 12 uvedenej smernice vymenúva informácie, ktoré sprostredkovateľ poistenia pred uzavretím každej prvej poistnej zmluvy a v prípade potreby pri zmene, doplnení alebo predĺžení tejto zmluvy poskytne zákazníkovi, ako je jeho totožnosť a adresa, register, do ktorého bol zapísaný, a spôsob overenia jeho zápisu, ako aj či má v danej poisťovni priamu alebo nepriamu účasť väčšiu ako 10 % hlasovacích práv alebo základného imania.

Grécke právo

Prezidentský dekrét č. 190/2006

8 Ustanovenia smernice 2002/92 boli do gréckeho práva prebraté prezidentským dekrétom č. 190/2006, ktorý vo svojom článku 2 ods. 3 prvom a druhom pododseku stanovuje:

„‚Sprostredkovaním poistenia‘ je akákoľvek činnosť spočívajúca v ponúkaní, navrhovaní alebo vo vykonávaní prípravných prác vedúcich k uzavretiu zmlúv o poistení, v uzatváraní takýchto zmlúv alebo v spolupôsobení pri správe a plnení takýchto zmlúv, najmä v prípade poistnej udalosti.

Tieto činnosti sa nepovažujú za sprostredkovanie poistenia, ak ich vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý je k nej viazaný pracovnou zmluvou a koná na zodpovednosť poisťovne…“

9 Článok 4 prezidentského dekrétu č. 190/2006 uvádza doklady, ktoré musí predložiť záujemca na účely zápisu do osobitného registra ako sprostredkovateľ poistenia alebo zaistenia. Odsek 1 bod A písm. e) tohto článku stanovuje, že na účely tohto zápisu sa musia predložiť aj „doklady preukazujúce, že [dotknutá osoba] má všeobecné obchodné alebo odborné znalosti“.

Zákon č. 3557/2007

10 Prezidentský dekrét č. 190/2006 bol zmenený a doplnený zákonom č. 3557/2007.

11 Článok 15 ods. 2 zákona č. 3557/2007 doplnil po druhom pododseku článku 2 ods. 3 prezidentského dekrétu č. 190/2006 nový pododsek s nasledujúcim znením:

„Výnimočne môže [zamestnanec] poisťovne v zmysle predchádzajúceho pododseku vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia bez toho, aby sa na neho vzťahovali ustanovenia tohto dekrétu, pokiaľ súhrn jeho hrubých ročných príjmov pochádzajúcich z týchto činností neprekročí sumu 5 000 (päťtisíc) eur“.

12 Článok 11 ods. 3 písm. b) zákona č. 3557/2007 v súvislosti s dokladmi uvedenými v článku 4 prezidentského dekrétu č. 190/2006 stanovuje:

„Vyhláškou ministra rozvoja, vydanou do 30 dní odo dňa uverejnenia tohto zákona, sa spresnia doklady, ktoré preukazujú všeobecné obchodné alebo odborné znalosti uchádzačov o postavenie sprostredkovateľa poistenia alebo zaistenia, zmluvne viazaných sprostredkovateľov poistenia alebo zaistenia, [zamestnancov] poisťovní, [zamestnancov] podnikov sprostredkujúcich poistenie alebo zaistenie, ako aj prípady, keď majú tieto osoby povinnosť ďalej sa vzdelávať.“

Vyhláška K3-8010 z 8. augusta 2007

13 Vyhláška K3-8010 z 8. augusta 2007 bola prijatá na základe článku 11 ods. 3 písm. b) zákona č. 3557/2007.

14 Paragraf XI uvedenej vyhlášky stanovuje:

„[Zamestnanec] poisťovne môže vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia bez toho, aby sa naňho vzťahovala povinnosť zápisu do príslušnej obchodnej komory, ak jeho hrubé ročné príjmy pochádzajúce z týchto činností v podobe provízie neprekročia súhrnne sumu 5 000 (päťtisíc) eur.

Ak jeho hrubé ročné príjmy pochádzajúce z týchto činností uvedenú sumu prekročia, [zamestnanec] sa musí zapísať do príslušnej obchodnej komory podľa podmienok platných pre zápis do zvolenej kategórie sprostredkovania poistenia.

Postavenie [zamestnanca] poisťovne je nezlučiteľné s postavením poisťovacieho poradcu.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

15 EEAE a i. sú profesijné združenia, ktorých cieľom je ochrana profesijných a finančných záujmov ich členov, ktorí vykonávajú činnosť v oblasti sprostredkovania poistenia ako slobodné povolanie a nie ako zamestnanci podnikov. Dňa 29. októbra 2007 podali EEAE a i. na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, žalobu o čiastočnú neplatnosť vyhlášky K3-8010 z 8. augusta 2007. Svojou žalobou sa najmä domáhali, že § XI tejto vyhlášky nie je v súlade s ustanoveniami smernice 2002/92, keďže za určitých podmienok povoľuje zamestnancom poisťovne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia bez toho, aby mali kvalifikáciu vyžadovanú článkom 4 ods. 1 uvedenej smernice.

16 Tento súd má výhrady k dôvodnosti žaloby smerujúcej k zrušeniu § XI vyhlášky K3-8010 z 8. augusta 2007. Podľa tohto súdu totiž platí, že pokiaľ grécky zákonný rámec vykladaný v súlade so smernicou 2002/92 umožňuje zaručiť, aby zamestnanec poisťovne, ktorý príležitostne vykonáva činnosti sprostredkovania, konal pri týchto činnostiach vždy na zodpovednosť a pod dohľadom podniku, ktorý mu zabezpečuje aj nevyhnutné vzdelávanie, treba požiadavky obsiahnuté v ustanoveniach uvedenej smernice považovať za splnené bez ohľadu na vzťah, ktorý existuje medzi dotknutým zamestnancom a jeho podnikom pri výkone tejto činnosti.

17 Vzhľadom na to, že s týmto názorom zrejme nesúhlasí žiadny iný senát uvedeného vnútroštátneho súdu, Symvoulio tis Epikrateias rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok [2 bod] 3 druhý odsek smernice 2002/92… vykladať v tom zmysle, že umožňuje zamestnancovi poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu vyžadovanú v článku 4 ods. 1 [tejto] smernice, príležitostne a nie ako súčasť svojho hlavného zamestnania vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia aj vtedy, keď nekoná v rámci vzťahu podriadenosti, ktorý ho spája s touto poisťovňou,

pričom treba spresniť, že táto poisťovňa v každom prípade dohliada na jeho konanie, alebo sa treba domnievať, že [uvedená] smernica takúto činnosť umožňuje len vtedy, ak sa vykonáva v rámci vzťahu podriadenosti?“

O prejudiciálnej otázke

18 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa ustanovenia článku 2 bodu 3 druhého odseku v spojení s článkom 4 ods. 1 smernice 2002/92 majú vykladať v tom zmysle, že umožňujú zamestnancovi poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu vyžadovanú podľa článku 4 ods. 1 tejto smernice, príležitostne a nie ako súčasť svojho hlavného zamestnania vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia, keď nekoná v rámci vzťahu podriadenosti, ktorý ho spája s touto poisťovňou, ale táto poisťovňa v každom prípade dohliada na jeho konanie.

19 EEAE a i., ako aj belgická a rakúska vláda sa domnievajú, že článok 2 bod 3 druhý odsek smernice 2002/92 sa má vykladať v tom zmysle, že zamestnanec poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu stanovenú v článku 4 ods. 1 tejto smernice, nemôže príležitostne vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia. Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados, ako aj grécka a cyperská vláda naproti tomu tvrdia, že takýto zamestnanec môže takéto činnosti vykonávať. Európska komisia tvrdí, že uvedený článok 2 bod 3 druhý odsek pokrýva činnosti vykonávané zamestnancom poisťovne, ktorý koná na zodpovednosť poisťovne, nezávisle od druhu zmluvy, ktorá ho s touto poisťovňou spája.

20 Najprv je potrebné pripomenúť, že ako vyplýva z článku 2 bodu 3 druhého odseku smernice 2002/92, činnosti, ktoré by boli v zmysle prvého odseku tohto ustanovenia kvalifikované ako sprostredkovanie poistenia, sa za takú činnosť nepovažujú, ak ich vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý koná na jej zodpovednosť.

21 Na účely posúdenia rozsahu výnimky stanovenej v tomto ustanovení treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry je na účely výkladu ustanovenia práva Únie potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (pozri rozsudok z 19. júla 2012, A, C-33/11, bod 27 a citovanú judikatúru).

22 Pokiaľ ide o pojem zamestnanec uvedený v článku 2 bode 3 druhom odseku, treba konštatovať, že činnosti zamestnanca poisťovne sú z rozsahu pôsobnosti smernice 2002/92 vylúčené len vtedy, ak tento zamestnanec „koná na zodpovednosť“ tejto poisťovne.

23 Formulácia „koná na zodpovednosť“ poisťovne použitá v tomto ustanovení predpokladá nielen to, že táto poisťovňa môže byť zaviazaná aktmi svojich zamestnancov, ktorí konajú, ako to spresnil generálny advokát v bode 45 návrhov, v mene a na účet poisťovne, ale tiež znamená, že táto poisťovňa môže niesť zodpovednosť za ich činnosti.

24 Ak však zamestnanec poisťovne vykonáva činnosti sprostredkovania poistenia mimo rámca vzťahu podriadenosti, ktorý ho spája s touto poisťovňou, v zásade sa musí považovať za osobu, ktorá nekoná na zodpovednosť tejto poisťovne, ale za osobu, ktorá koná ako sprostredkovateľ poistenia v zmysle článku 2 bodu 5 smernice 2002/92, v dôsledku čoho musí spĺňať požiadavky uvedené v článku 4 tejto smernice. Okolnosť, že poisťovňa vykonáva nad jeho činnosťami určitý dohľad, nie je dostatočná na vyňatie uvedeného sprostredkovateľa z povinnosti spĺňať uvedené odborné požiadavky stanovené v tejto smernici.

25 Tento výklad vyplýva nielen zo znenia smernice 2002/92, ale je tiež v súlade tak s cieľom článku 2 bodu 3 druhého odseku tejto smernice, ako aj s cieľmi uvedenej smernice posudzovanými ako celok.

26 Pokiaľ ide o cieľ uvedeného článku 2 ods. 3 druhého odseku, je potrebné konštatovať, že týmto ustanovením sa z rozsahu pôsobnosti tejto smernice vylučujú iba poisťovacie činnosti, v rámci ktorých ponúkajú a predávajú služby klientom priamo poisťovne alebo ich zamestnanci, a nie tie, v rámci ktorých sa tieto služby ponúkajú prostredníctvom sprostredkovateľa.

27 Pokiaľ ide o účel smernice 2002/92 ako celok, treba zdôrazniť, že táto smernica sleduje, ako je tiež uvedené v jej odôvodneniach 6 až 8, dvojaký cieľ, a to jednak dotvorenie a riadne fungovanie jednotného trhu s poistením odstránením prekážok slobody usadiť sa a slobody poskytovať služby a jednak zlepšenie ochrany spotrebiteľov v tejto oblasti.

28 Výklad umožňujúci určitej skupine osôb ponúkať sprostredkovateľské služby, hoci nespĺňajú podmienky upravené v článku 4 ods. 1 smernice 2002/92, by tento dvojaký cieľ ohrozil.

29 Na jednej strane by prijatie takéhoto výkladu smernice 2002/92 vytvorilo zreteľné rozdiely medzi sprostredkovateľmi konajúcimi na jednotnom trhu s poistením, pokiaľ by sprostredkovatelia mohli bez ohľadu na to, či tieto podmienky spĺňajú, vykonávať činnosti sprostredkovania pre tie isté typy poistných zmlúv. Tento výklad by bol okrem toho v rozpore s cieľom zabezpečiť, ako to vyplýva z odôvodnenia 9 smernice 2002/92, rovnosť zaobchádzania so všetkými kategóriami sprostredkovateľov poistenia.

30 Na druhej strane by takýto výklad nemohol zabezpečiť zvýšenú úroveň ochrany spotrebiteľov na trhu s poistením, teda poistencov. Nemožno sa domnievať, že zamestnanci poisťovne, ktorí sa venujú priamemu predaju poistných služieb v rámci tejto poisťovne, majú v každom prípade vhodné znalosti a schopnosti, ktoré sú potrebné na jednotlivé sprostredkovanie poistenia, a že môžu tiež zaručiť kvalitu takéhoto sprostredkovania. Nemožno sa domnievať ani to, že takíto zamestnanci sú bez týchto znalostí a schopností spôsobilí svojim klientom pri prijatí, doplnení alebo obnove ich poistnej zmluvy poskytnúť informácie stanovené v článku 12 smernice 2002/92.

31 Napokon, na rozdiel od toho, čo tvrdila grécka vláda na pojednávaní, takýto výklad nespochybňuje obsah článku 4 ods. 1 štvrtého pododseku tejto smernice. Hoci toto ustanovenie nepochybne stanovuje, že členské štáty nemusia uplatňovať odborné požiadavky na všetky fyzické osoby pracujúce v podniku, ktoré vykonávajú činnosť sprostredkovania poistenia, ostáva skutočnosťou, že toto ustanovenie upravuje situáciu podnikov, ktoré samy vykonávajú sprostredkovanie poistenia, a nie situáciu poisťovní, ktoré vykonávajú priamy predaj poistných služieb.

32 Zo všetkých uvedených úvah vyplýva, že na položenú otázku treba odpovedať, že ustanovenia článku 2 bodu 3 druhého odseku v spojení s článkom 4 ods. 1 smernice 2002/92 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia zamestnancovi poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu vyžadovanú podľa článku 4 ods. 1 tejto smernice, príležitostne a nie ako súčasť svojho hlavného zamestnania vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia, keď nekoná v rámci vzťahu podriadenosti, ktorý ho spája s touto poisťovňou, ale táto poisťovňa v každom prípade dohliada na jeho konanie.

O trovách

33 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Ustanovenia článku 2 bodu 3 druhého odseku v spojení s článkom 4 ods. 1 smernice 2002/92/ES Európskeho parlamentu a Rady z 9. decembra 2002 o sprostredkovaní poistenia sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia zamestnancovi poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu vyžadovanú podľa článku 4 ods. 1 tejto smernice, príležitostne a nie ako súčasť svojho hlavného zamestnania vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia, keď nekoná v rámci vzťahu podriadenosti, ktorý ho spája s touto poisťovňou, ale táto poisťovňa v každom prípade dohliada na jeho konanie.

Podpisy